

МЕХАНИЧЕСКАЯ АСФИКСИЯ В РЕЗУЛЬТАТЕ ПОВЕШЕНИЯ КАК ПРИЧИНА СМЕРТИ ПО ЛЬВОВСКОЙ ОБЛАСТИ ЗА 2013-2015 ГОДЫ ПО ИТОГАМ РАБОТЫ ЛЬВОВСКОГО ОБЛАСТНОГО БЮРО СУДЕБНО - МЕДИЦИНСКОЙ ЭКСПЕРТИЗЫ

Шевчук Н.Н. , Семенюк У.П.

Резюме. В статье проанализированы один из видов механической асфиксии - повешение согласно материалов Львовского областного бюро судебно-медицинской экспертизы за последние 3 года. На основании углубленного статистического анализа было установлено, что за последние 3 года (2013-2015г.г.) во Львовском областном бюро судебно-медицинской экспертизы причиной смерти в 1200 случаях была механическая асфиксия, среди которых смерть от повешения составляла 53% (646 случаев), что составляет 1/2 всех случаев смертей от механической асфиксии.

Ключевые слова: механическая асфиксия, повешение, сезонность, возраст, пол.

MECHANICAL ASPHYXIA BY HANGING AS A RESULT OF CAUSE OF DEATH IN L'VIV REGION ON THE 2013-2015 YEARS BY THE RESULTS OF L'VIV REGIONAL BUREAU OF FORENSIC SERVICES

M. Shevchuk , U. Semeniuk

Summary. On the basis of material L'viv regional bureau of forensic services within the last 3 years this article analyzed one of the type of mechanical asphyxia – hanging. Based on advanced statistical analysis it was found that over the past 3 years (2013-2015) in L'viv regional bureau of forensic services the cause of death of 1,200 cases was mechanical asphyxia, including death by hanging - 53 % (646 cases) , which is 1/2 of all deaths from mechanical asphyxia.

Keywords: mechanical asphyxia, hanging , seasonality, age, sex.

УДК 616-091.5:340.68/.69

СУДОВО-МЕДИЧНІ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМНИХ ПИТАНЬ ЮРИДИЧНОГО ХАРАКТЕРУ, ЯКІ ВИНИКАЮТЬ В РОБОТІ ВІДДІЛУ СУДОВО-МЕДИЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ТРУПІВ

©Григорійчук В. І.

КЗ ЛОР «Львівське обласне бюро судово-медичної експертизи»
Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького

Резюме. В оглядовій статті розглянуто та проаналізовано найбільш актуальні проблемні питання юридичного характеру, які виникають в роботі відділу судово-медичної експертизи трупів бюро судово-медичної експертизи України з посиланням на відповідні юридичні документи, накази та положення. Такими актуальними питаннями, які викликають дискусію, на наш погляд, є: зміст статті 238 (частина 4) КПК України щодо того, коли видавати труп для захоронення - тільки після проведення (тобто, закінчення) судово-медичної експертизи і встановлення причини смерті з оформленням «Висновку експерта», чи після проведеного розтину трупа і кому саме видавати труп; кому саме видавати лікарське свідоцтво про смерть, враховуючи положення п.2 «Інструкції щодо заповнення та видачі лікарського свідоцтва про смерть» - хто повинен встановлювати коло родичів померлого згідно чинного законодавства і як розуміти термін «особа, яка зобов'язалася поховати померлого»; як бути з відповідями на запити та листи, які стосуються розголошення даних, отриманих в ході проведення судово-медичної експертизи, наданих на адресу бюро «не судово-слідчими органами»; наявність чи відсутність юридичних документів, які регламентують дії судово-медичного експерта стосовно порядку проведення (чи не проведення) судово-медичних експертиз трупів осіб іноземних громадян. Разом з тим сформувано висновки з даної статті, які стосуються бачення шляхів вирішення висвітлених проблемних питань з метою полегшення, покращення та оптимізації роботи відділу судово-медичної експертизи трупів.

Ключові слова: судово-медична експертиза, Кримінальний процесуальний кодекс України, «Висновок експерта», відділ судово-медичної експертизи трупів, судово-слідчі органи.

ВСТУП. Основним юридичним документом, з яким найчастіше приходиться стикатися в роботі відділу судово-медичної експертизи трупів, є Кримінальний процесуальний кодекс України (із змінами, внесеними згідно із Законом №5076-VI від 05.07.2012року), який вніс нові вимоги та нововведення в роботу судово-медичної служби України. Слід зазначити, що в даному юридичному документі нами налічено 19 статей, які можуть прямо чи опосередковано стосуватися роботи лікарів судово-медичних експертів. Крім даного документу, ми повинні вра-

ховувати наступні чинні законодавчі документи: «Інструкція щодо заповнення та видачі лікарського свідоцтва про смерть (форма №106/о)», затверджена Наказом МОЗ України №545 від 08.08.2006року; «Порядок проведення розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30.11.2011р. №1232; Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»; Закон України «Про поховання та похоронну справу», Закон України «Про судову експертизу».

Мета дослідження. Висвітлення та обговорення судово-медичних аспектів проблемних питань юридичного характеру, які виникають в роботі відділу судово-медичної експертизи трупів з метою полегшення, покращення та оптимізації роботи відділу судово-медичної експертизи трупів

Матеріал і методи дослідження. Об'єктом дослідження були нормативно-правові документи, законодавчі акти, які стосуються проведення судово-медичних експертиз у відділі судово-медичної експертизи трупів з урахуванням досвіду практичної роботи у даному відділі та пов'язаних з цим цілої низки проблемних питань юридичного характеру.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ. На перший план для відділу судово-медичної експертизи трупів виступає нововведення, пов'язане із змістом статті 238 (частина 4) даного кодексу: «Труп підлягає видачі лише з письмового дозволу прокурора і тільки після проведення судово-медичної експертизи і встановлення причини смерті». Із змісту даної статті випливає два проблемні питання в роботі відділу. Перше - труп з моргу можна видати після проведення, тобто, закінчення судово-медичної експертизи, яка включає в себе далеко не тільки розтин тіла, а й проведення всіх необхідних додаткових (лабораторних) методів дослідження, вивчення при необхідності матеріалів кримінального провадження, медичних документів, які надаються на вимогу експерта в ході проведення експертизи, а також складання підсумків і повне оформлення належним чином «Висновку експерта». Даний процес є тривалим, і відповідно до діючого Наказу №6 МОЗ України «Про розвиток та вдосконалення судово-медичної служби України» від 17.01.1995року (п.3.8 третьої частини Інструкції про проведення судово-медичної експертизи) проведення експертизи повинно бути закінчене протягом місяця. Звідси напрашується логічне запитання відносно дозволу на видачу трупа: «Що розуміється під фразою «після проведення судово-медичної експертизи» – проведений тільки розтин трупа чи повністю проведена судово-медичну експертизу трупа з оформленням «Висновку експерта»? Слід зауважити, що згідно відомчого Наказу №6, трупи не повинні зберігатися у морзі більше, як три доби від часу дослідження. Друге, ще більш важливе проблемне питання, що випливає з змісту даної статті, стосується дозволу на видачу трупа «після встановлення причини смерті». Як діяти у випадках, коли причина смерті на момент проведеного розтину трупа, з багатьох відомих судово-медичним експертам причинам, є попередньо не уточнена (проводяться додаткові (лабораторні) методи дослідження для встановлення причини смерті, вивчаються медичні документи та матеріали кримінальних проваджень), або коли причина смерті не встановлена через руйнівні процеси м'яких тканин та внутрішніх органів – через виражені явища гниття, муміфікацію, жировіск, скелетування, часткове та повне обвуглення трупа і ін.? В таких випадках причина смерті не буде встановлена по причині відсутності на трупі ознак, характерних для тої чи іншої причини смерті.

Ще одна проблема у роботі відділу судово-медичної експертизи трупів заключається у питанні – кому видавати труп для захоронення, коли в дозволі прокурора не вказано конкретне прізвище особи (в переважній більшості в такому документі вказано, що «прокуратура не заперечує проти видачі трупа для захоронення» чи «прокуратура не заперечує проти видачі трупа для захоронення його близьким та рідним»). Хто саме являється в таких випадках для померлого «близькою та рідною» особою (враховуючи положення ст. 3 КПК України, в якій чітко перераховані близькі родичі та члени сім'ї)? І чи являються особи, які звернулися в морг з метою захоронення трупа, дійсно близькими родичами та членами сім'ї, не дивлячись на те, що вони можуть називати себе такими? Адже, зустрічаються непоодинокі випадки, коли в морг для здійснення захоронення трупа звертаються не тільки родичі померлого, за паспортними даними яких та іншими представленими документами працівники моргу можуть встановити родинні стосунки (наприклад, наявність свідоцтва про народження і т.д.), але й племінники, сусіди, опікуни, друзі померлого, представники різних фондів, особи з документами про довічне утримання, спадкоємці, а в деяких випадках таких представників може бути декілька (бувша та теперішня дружина чи чоловік, декілька родичів, діти, батьки і т.д.), кожен з яких «претендує» на отримання трупа з моргу для поховання.

Проблема для працівників відділу заключається не тільки в скаргах осіб, яким лікарське свідоцтво про смерть не було видане, але й в подальших адвокатських запитах та запитах судово-слідчих органів, які ставлять перед ними запитання наступного змісту: наприклад, «Оскільки в дозволі прокурора не зазначено конкретних даних особи, якій має бути видано труп, просимо Вас вказати, на якій підставі був виданий труп саме гр-ну Н.?»), «Чи був наданий гр-ном Н. документ, у якому зазначено, що труп дозволено видати саме йому, або інший документ, який би встановлював наявність родинних та інших зв'язків з померлою особою?» та ін.

Висвітленій вище проблемі передує ще одна, не менш важлива проблема – кому видається лікарське свідоцтво про смерть. Адже, як відомо, в переважній більшості випадків прокурор видає дозвіл на видачу тіла з

моргу тому, хто звернувся до нього в усній чи письмовій формі з обов'язковою наявністю «на руках» лікарського свідоцтва про смерть з вказаною там причиною смерті. Тобто, напрошується логічний висновок – хто отримав лікарське свідоцтво про смерть, той і отримає дозвіл на видачу та поховання померлого. У положеннях даного КПК України відсутні відомості щодо цього питання. Воно висвітлене в п. 2 «Інструкції щодо заповнення та видачі лікарського свідоцтва про смерть (форма №106/о)», затвердженої Наказом МОЗ України №545 від 08.08.2006 року, згідно якого перший примірник лікарського свідоцтва про смерть видається родичам померлого чи іншим особам, які зобов'язалися поховати померлого. Виходячи з вище сказаного, тільки перед працівниками відділу судово-медичної експертизи трупів постає нелегке завдання, яке не входить в їх компетенцію та посадові обов'язки, а саме: встановлювати родинні стосунки, близьких родичів та членів сім'ї, брати на себе відповідальність за видачу тій чи іншій особі лікарського свідоцтва про смерть, що приведе в подальшому до видачі даній особі дозволу на видачу трупа з моргу, а пізніше до скарг та нарікань інших осіб, які також мали бажання, та, на їх переконання, право, здійснити захоронення тіла, та проведення з цього приводу розслідувань судово-слідчими органами.

Ще однією важливою проблемою у відділі є надходження різного роду листів та запитів з боку «не судово-слідчих органів» - страхових компаній, виробничих підприємств, установ та організацій, адвокатів, військових частин, управлінь Держпраці та ін., з приводу надання їм висновку про причину смерті, наявність і ступінь алкогольного, наркотичного та іншого сп'яніння, наявність тілесних ушкоджень та захворювань у померлого та їх зв'язок з настанням смерті і багато іншого, з вимогою надання їм копій лікарських свідоцтв про смерть та копій результатів проведеної експертизи. При цьому автори даних листів спираються на законність надання таких даних - наприклад, управління Держпраці - на «Порядок проведення розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30.11.2011р. №1232; сторона захисту, потерпілий – на ст.93 (ч.3) КПК України, згідно якої вони мають право здійснювати збирання доказів шляхом витребування та отримання від установ, організацій копій документів, відомостей, висновків експертів. До таких підтверджуючих документів слід віднести і Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», а саме, ст. 24. Але, на наш погляд, дані положення вказаних документів суперечать ст. 69 (ч. 5) та ст.222 (ч. 1,2) КПК України, згідно яких експерт зобов'язаний не розголошувати без дозволу сторони кримінального провадження, яка його залучила, чи суду відомості, що стали йому відомі у зв'язку з виконанням обов'язків, або не повідомляти будь-кому, крім особи, яка його залучила, чи суду про хід проведення експертизи та її результати (ч.5 ст. 69, п. 4 КПК України). Згідно ст. 222 КПК України «Недопустимість розголошення відомостей досудового розслідування», відомості досудового розслідування можна розголошувати лише з дозволу слідчого або прокурора і в тому обсязі, в якому вони визнають можливим. Незаконне розголошення відомостей досудового розслідування тягне за собою кримінальну відповідальність, встановлену законом.

З вище наведеного випливає, що при наявності даних запитів, лікарям судово-медичним експертам слід письмово звертатися до слідчого або прокурора по тому чи іншому кримінальному провадженні з метою отримати письмовий дозвіл на надання інформації. З зрозумілих технічних причин це призведе до значного «затягування» часу для дачі відповіді на представлені запити, в свою чергу до порушення відведених законодавством термінів для їх виконання, і прогнозовано, не у всіх випадках ми отримаємо відповідь на наші звернення від судово-слідчих органів.

Ще однією, не менш важливою проблемою, з якою стикаємося в роботі відділу судово-медичної експертизи трупів, є направлення для проведення судово-медичної експертизи трупів громадян іноземних держав. При цьому виникає ряд запитань юридичного характеру, а саме: 1. Чи передбачено законодавством України отримання дозволу (чи не заперечення) від родичів померлого чи іноземних представництв відповідної держави на проведення судово-медичної експертизи трупа, чи при наявності постанови слідчого про призначення судово-медичної експертизи такого дозволу не потрібно і такі судово-медичні експертизи проводяться на загальних підставах, тобто, таких, які стосуються громадян України (як в таких випадках бути з релігійними переконаннями та віросповіданнями різних народів світу, серед яких, як відомо, є такі, які не допускають проведення розтину тіла померлого)? 2. Якщо такий дозвіл передбачений, то хто повинен його видавати – родичі померлого (у випадку їх присутності в Україні, і на чие ім'я - начальника бюро судово-медичної експертизи чи слідчого), чи такий дозвіл повинен видаватися іноземним представництвом відповідної держави з урахуванням волевиявлення родичів померлого? 4. Як поступати у випадках, коли з різних причин (віросповідання, національність) родичі померлого або консульські представництва не дали згоду, або, тим більше, категорично заперечують проведення судово-медичної експертизи трупа? Які дії працівників бюро судово-медичної експертизи в таких випадках?

На фоні вищенаведених проблем виглядає не так вагомо і наболіло, але не менш важливо проблема, що стосується участі лікарів судово-медичних експертів у оформленні супровідних документів для переміщення тіл померлих через державний кордон України. Ця участь окреслена у Законі України «Про поховання та похоронну справу». Стаття 22 даного Закону гласить, що переміщення тіл померлих через державний кордон України (у тому числі переміщення через територію України транзитом) здійснюється за умови пред'явлення митному

органові документів, до яких входить довідка про те, що в тілі та труні (урні) немає вкладень, переміщення яких через державний кордон України заборонено. В абзаці третьому частини першої цієї статті вказано, що таку довідку видає судово-медичний експерт у присутності посадової особи відповідного митного органу. Лікарі судово-медичні експерти категорично не згодні з формулюванням положень даної статті, оскільки несуть відповідальність тільки за проведену судово-медичну експертизу трупа, яка, згідно п. 2.1.76 спеціальної частини «Правил проведення судово-медичної експертизи трупів в бюро судово-медичної експертизи», затверджених Наказом №6 МОЗ України «Про розвиток та вдосконалення судово-медичної служби України» від 17.01.1995року, закінчується тим, що всі органи під контролем експерта вміщують в труп, який після цього зашивають. Згідно положень цих правил, не допускається вміщувати в порожнини трупа сторонні предмети. Що стосується труни чи урни, то лікар судово-медичний експерт не компетентний в тому, з якого матеріалу вона виготовлена, яка товщина їх стінок та чи немає подвійного дна чи стінок, що знаходиться між обшивкою труни та матеріалу, з якого вона виготовлена, що знаходиться в предметах ритуальної приналежності, які вкладаються в труна (подушка, покривало і т.д.). В багатьох випадках тіло з моргу забирають тільки в дерев'яній труні, а вміщують в металеву герметичну труну, яка опечатується посадовими особами відповідного митного органу, поза межами моргу. У зв'язку з цим, лікар судово-медичний експерт не може нести відповідальність за те, що в труні (урні) немає вкладень, переміщення яких через державний кордон України заборонено (тим більше він не являється компетентним в переліку цих вкладень).

ВИСНОВКИ: для покращення якості роботи відділу судово-медичної експертизи трупів зокрема та судово-медичної служби в цілому, уникнення та зведення до мінімуму проблем юридичного характеру, на нашу думку, необхідно вирішити такі проблемні питання юридичного характеру, які виникають у практичній діяльності лікарів судово-медичних експертів відділу:

1. Надати роз'яснення щодо змісту ст. 238 (ч. 4) КПК України, а саме, в частині, що стосується терміну «Труп підлягає видачі тільки після проведення судово-медичної експертизи і встановлення причини смерті».

2. Клопотати перед компетентними органами для внесення доповнень чи поправок до ст. 238 КПК України, які би стосувалися обов'язкового вказання прокурором прізвища особи, кому саме видати труп для захоронення з моргу.

3. Вирішити питання щодо відповіді на запити від різного роду підприємств, установ, організацій відносно надання результатів проведених судово-медичних експертиз трупів, копій висновків експертизи, з урахуванням положень ст. 69 (ч. 5) та ст.222 (ч. 1,2) КПК України.

4. Вирішити питання про юридичні аспекти проведення судово-медичних експертиз трупів осіб іноземних громадян.

5. Клопотати перед компетентними органами для внесення доповнень чи поправок до ст. 22 Закону України «Про поховання та похоронну справу», в якій би йшлося про те, що судово-медичний експерт видає довідку тільки про те, що в тілі трупа немає вкладень, переміщення яких через державний кордон України заборонено (відповідно, не несучи відповідальності про інший вміст труни крім тіла покійного).

Література

1. **Закон** України «Про судову експертизу» //Офіційний текст прийнятий Верховною Радою України 25 лютого 1994р. /із змінами та доповненнями станом на 1 січня 2004р./ . Офіц. видання. – К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2004. – 12с.
2. **Закон** України «Про поховання та похоронну справу» // Із змінами, внесеними згідно із законами.../ м. Київ, 10 липня 2003р./ N1102-IV. – 19с.
3. **Кримінальний** процесуальний кодекс України //із змінами та доповненнями станом на 1 грудня 2012року: (Відповідає офіц. текстові) / – К.: Алерта, 2012. 300с.
4. **Наказ** №6 МОЗ України «Про розвиток та вдосконалення судово-медичної служби України» від 17.01.1995р. // Зареєстровано Міністерством юстиції України 26 липня 1995р. за №248/784/. – 220с.

СУДЕБНО-МЕДИЦИНСКИЕ АСПЕКТЫ ПРОБЛЕМНЫХ ВОПРОСОВ ЮРИДИЧЕСКОГО ХАРАКТЕРА, КОТОРЫЕ ВОЗНИКАЮТ В РАБОТЕ ОТДЕЛА СУДЕБНО-МЕДИЦИНСКОЙ ЭКСПЕРТИЗЫ ТРУПОВ

Григорийчук В. И.

Резюме. В обзорной статье рассмотрено и проанализировано наиболее актуальные проблемные вопросы юридического характера, которые возникают в работе отдела судебно-медицинской экспертизы трупов бюро судебно-медицинской экспертизы Украины ссыланием на юридические соответствующие документы, приказы и положения. Такими актуальными вопросами, которые вызывают дискуссию, на наш взгляд, есть: содержание статьи 238 (часть 4) КПК Украины в связи с тем, когда выдавать труп для захоронения – только после проведения (то есть, окончания) судебно-медицинской экспертизы и установления причины смерти с оформлением «Заключения эксперта», или после проведенного вскрытия трупа, и кому именно выдавать труп; кому именно выдавать врачебное свидетельство о смерти, исходя из положения п.2 «Инструкции по заполнению и выдаче врачебного свидетельства о смерти» - кто должен устанавливать круг родственников умершего согласно действующего законодательства и как понять термин «лицо, которое обязуется захоронить умершего»; как быть с ответами на вопросы и письма, которые относятся к разглашению данных, полученных в ходе проведения судебно-медицинской экспертизы, приходят на адрес бюро из «не судебно-следственных органов»; наличие или отсутствие юридических документов, которые регламентируют действия судебно-медицинского эксперта относительно порядка проведения (или не проведения) судебно-медицинской экспертизы трупов лиц иностранных граждан. Вместе с тем, сформированы заключения по данной статье, которые касаются видения путей решения осветленных проблемных вопросов с целью облегчения, улучшения и оптимизации работы отдела судебно-медицинской экспертизы трупов.

Ключевые слова: судебно-медицинская экспертиза, Криминально процессуальный кодекс Украины, «Заключение эксперта», отдел судебно-медицинской экспертизы трупов, судебно-следственные органы.

FORENSIC MEDICAL ASPECTS OF THE PROBLEMATIC ISSUES OF LEGAL NATURE ARISING IN THE WORK OF THE DEPARTMENT OF FORENSIC MEDICAL EXAMINATION OF CORPSES

Hryhoriychuk V. I.

Municipal Establishment of Lviv Regional Council
“Lviv Regional Medical Examiner’s Office”
Danylo Halytsky National Medical University of Lviv

Abstract. This survey article presents a review and analysis of the most pressing problematic issues of legal nature arising in the work of the department of forensic examination of corpses of medical examiner’s offices of Ukraine with reference to relevant legal documents, orders and regulations. In our opinion such topical issues causing debates are: contents of article 238 (part 4) of the Criminal Procedure Code of Ukraine, regarding the issue of when the corpse can be handed over for burying - only after performing (that is, completion) of forensic medical examination and establishment of the cause of death with drawing up the “Medical examiner’s conclusion”, or after the autopsy of the body, to whom exactly the corpse has to be handed over; to whom medical certificate of death has to be issued, taking into consideration provisions of item 2 of the “Regulations for filling out and issuance of medical death certificate”, who is to establish relatives of the deceased in compliance with the effective laws and how to understand the definition “a person who is undertaking to bury the deceased”; how to deal with the letters and inquiries pertaining to the disclosure of data obtained in the result of forensic medical examination sent to the bureau’s address by the “not judicial-investigative authorities”, presence or absence of legal documents, regulating actions of the medical examiner connected with the procedure of performance (or non-performance) of forensic medical examination of corpses of the nationals of foreign countries. At the same time conclusions have been made from this article pertaining to the vision of the ways for resolving the presented problematic issues in order to make easier, improve and optimize functioning of the department of forensic examination of corpses.

Key words: forensic medical examination, Criminal Procedure Code of Ukraine, “Medical examiner’s conclusion”, department of forensic examination of corpses, judicial-investigative authorities.

Introduction. The main legal document the most often referred to in the work of the department of forensic examination of corpses is the Code of Criminal Procedure of Ukraine (with amendments made in accordance with the Law #5076-VI of 05.07.2012) that brought in new requirements and innovations in the work of forensic medical service of Ukraine. It should be noted, that in this legal document we have found 19 articles that deal directly or indirectly with the work of doctors medical examiners. Aside from this document we must also take into consideration the following effective legislative acts: “Regulations for filling out and issuance of medical death certificate (Form #106/o)”, approved on the order of the Ministry of Public Health of Ukraine #545 of 08.08.2006; “The procedure of carrying out investigation and registration of casualties, occupational diseases and industrial accidents”, approved by the Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine #1232 of 30.11.2011; the Law of Ukraine “On advocacy and legal practice”, the Law of Ukraine “On burial and undertakers’ business”.

Conclusions: to improve the quality of work of the department of forensic medical examination of corpses in particular and forensic medical service in general, to avoid and bring down to the minimum the problems of legal nature arising in practical work of doctors-medical examiners it is necessary, in our opinion, to resolve the following problematic issues:

1. To provide explanation of contents of article 238 (part 4) of the Code of Criminal Procedure of Ukraine in the part stating, that “the corpse can be handed over ... only after performing forensic medical examination and establishing the cause of death”.

2. Solicit competent authorities to make additions or amendments to article 238 of the Code of Criminal Procedure of Ukraine binding indication of the name of person to whom the corpse can be handed over from the morgue for burial.

3. To resolve the problem of responding to the inquiries from various enterprises, establishments and organizations requesting to provide results of the performed forensic medical examination of corpses, copies of the conclusions of expert examination taking into consideration provisions of article 69 (part 5) and article 222 (parts 1, 2) of the Code of Criminal Procedure of Ukraine.

4. Resolve the problem of legal aspects of performing forensic medical examination of corpses of foreign nationals.

УДК 616-548.51-340.68/77

ДОСВІД ПРОВЕДЕННЯ ВИЌЗНИХ ЗАСІДАнь ТОВАРИСТВА СУДОВО-МЕДИЧНИХ ЕКСПЕРТІВ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА БАЗІ МІЖРАЙОННИХ ВІДДІЛЕНЬ

©Данилюк В. В., Зозуля В. М.

Обласне бюро судово-медичної експертизи Житомирської обласної ради

Резюме. Наведено інформацію щодо проведення виїзних засідань товариства судово-медичних експертів Житомирської області на базі міжрайонних відділень, що дало можливість експертам ознайомитися з умовами праці колег на місцях, розглянути проблемні питання співпраці з керівництвом лікувально-профілактичних закладів і, як наслідок, вплинути на матеріально-технічну базу відділень.

Ключові слова: судово-медична експертиза, міжрайонні відділення.

ВСТУП. Житомирська область, яка за площею (29 832 км²) є 5-ю в Україні, а за кількістю населення (1 247 549 жителів) 2-ю серед північних областей, обслуговується 8-ма міжрайонними відділеннями, відстань від яких до обласного центру складає від 41 км (Бердичівське міжрайонне відділення) до 165 км (Олевське міжрайонне відділення). Умови роботи праці в кожному з відділень значно залежать від складу та віросповідування населення, керівництва лікувально-профілактичних закладів, на базі яких розміщені міжрайонні відділення, та співпраці зі співробітниками судово-слідчих органів.

Виїзне засідання на базі Новоград-Волинського міжрайонного СМЕ

На проведення виїзних засідань на базі міжрайонного відділення нашої справи проведення науково-практичних нарад начальників бюро на базі одного з обласних бюро судово-медичної експертизи. За головну мету ставилося можливість порівняння роботи експертів міжрайонних відділень на місцях та можливості більш тісного знайомства між експертами міжрайонних відділень з експертами судово-медичної лабораторії, яка в Житомирському обласному бюро судово-медичної експертизи знаходиться на значній відстані від адміністративного корпусу, а тому міжрайонні експерти головним чином особисто були знайомі лише з завідуючими відділень лабораторії, з якими зустрічалися на нарадах в адміністративному корпусі бюро.